

TYÖLLISTÄMISTÄ TUKEVAT PALVELUT (LKE 2, 35§, VPL 8§, SHL 16§, 27 d§, 27 e§, 17§)

Prosessikaavio

Työllistymistä
tukevat palvelut (LKE
2, 35§, VPL 8§, SHL
16§, 27 d§, 27 e§,
17§)

Kaikille avoimet palvelut ja toiminta
(järjestöt, 3. sektori, kaupungin muut
palvelut esim. liikuntapalvelut, kulttuuri
jne.)

Näiden vaihtoehtojen tulee olla selvitettyinä
/kokeiltava ennen vammaispalveluiden valikkoa.
Ennaltaehkäisy näkökulma.

Työtoiminta SHL 27e§

1. Luova työtehtävien räätälöinti. 2.
Virtuaalinen päivätoiminta 3. Omana
(ensisijainen) tai ostopalveluna.

Vaikea vammaisten
päivätoiminta (VPL)

Kehitysvammaisten
osallisuutta lisäävä
toiminta (LKE)

Koululaisen/opiskelijan loma-
ajantoiminta (SHL/LKE)

Opiskelijoille, jotka opiskelevat joko perusopetuksen
vammaisopetuksen kehitysvammaisten ryhmissä tai
vammaisopetuksen ryhmissä opiskelevat autistiset
oppilaat. Järjestetään pääasiassa vanhemman
työssäkäynnin turvaamiseksi.

Työvalmennus
(virtaamo) SHL 27 d§

Palkkatyö tai shl:n
mukaista työtoimintaa
yrityksessä.

Ryhmämuotoinen

Työvalmennus yrityksessä, pienryhmässä.

Luotsaamo

Palkkatyö tai shl:n mukaista työtoimintaa kaupungissa omassa yksikössä, jossa ohjaaja paikalla.

Työllistämistä tukevat palvelut

- Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa ja työtoimintaa myönnetään sekä kehitysvammaisten erityishuoltolain että sosiaalihuoltolain perusteella. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevalla toiminnalla tarkoitetaan erityisien työhön sijoittumista edistävien kuntoutus- ja muiden tukitoimien järjestämistä. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa järjestetään henkilöille, joilla vamman tai sairauden tai muun vastaavan syyn takia on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista ja jotka tarvitsevat työhallinnon palvelujen ja toimenpiteiden lisäksi tukitoimia työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille. Vammaisten henkilöiden työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja sitä edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla vammaisuuden takia ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Kehitysvammalain mukainen työllistämistä tukeva palvelu on tarkoitettu henkilöille, joilla on vamman tai muun vastaavan syyn takia tarvetta työelämään valmentavalle, kuntoutukselliselle ja/tai työkykyä ylläpitävälle työtoiminnalle.
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 16 § Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 27 d, e § Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 2, 35 §

Työtoiminnan järjestäminen

- Toiminnan tavoitteena on siirtyminen kohti avoimia työmarkkinoita tai esimerkiksi ammatilliseen tai muuhun koulutukseen. Työtoimintaa järjestetään yksilöllisesti asiakkaan taitojen, kiinnostuksen ja ammatillisten pyrkimysten mukaisesti. Toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Työtoiminnan sisältö vaihtelee asiakkaan elämänhallintaa tukevasta toiminnasta aina tuottavaan työhön saakka. Perinteisen työkeskustoiminnan rinnalla Vantaalla on erilaisia toimintamuotoja, jotka tukevat asiakkaan työllistymistä ja itsenäisempää elämää. Työtoimintaan osallistumisesta asiakkaalle maksetaan työosuusrahaa. Työosuusraha on verovapaa sosiaalinen etuus. Työllistymistä tukevien palvelujen yksiköissä tarjotaan kädentaitoihin liittyvää työtoimintaa sekä alihankintatöitä. Työtoiminnan ohella päivään kuuluu muuta työkykyä tukevaa toimintaa, mm. liikuntaa, sosiaalista kanssakäymistä, sekä ajankohtaisista ja yhteiskunnallisista asioista keskustelua. Tukipalveluja tuottavat yksikön tarjoavat vanhusten- ja vammaisten keskuksiin siivous- ja pyykinhuoltopalveluja sekä avustavia ateriapalvelun tehtäviä.

Työvalmennus ja palkkatyö

- Vantaalla on vammaisille henkilöille oma työvalmennuspalvelu, joka etsii yhdessä asiakkaan kanssa hänen osaamistaan ja työkykyään vastaavaa työtä. Palvelu tarjoaa tukea ja työvalmennusta, tavoitteena parantaa ja ylläpitää asiakkaan työelämän taitoja. Työvalmennuksella pyritään tukemaan henkilön työllistymistä pysyvään työsuhteeseen. Palvelu on maksuton niin asiakkaalle kuin työnantajallekin. Työvalmennusta tarjotaan sekä yksilöllisesti että ryhmässä. Mikäli asiakas kykenee toimimaan palkkatyössä, ei hän ole oikeutettu samanaikaisesti vammaisten päivätoimintaan vaan hänet ohjataan tällöin muiden kevyempien palvelujen piiriin.

Päivätoiminta

- Päivätoiminta on tarkoitettu vaikeavammaisille ja kehitysvammaisille 16–65 -vuotiaalle henkilölle, jonka toimintarajoite on niin vaikea, että se estää häntä osallistumaan sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan. Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle päivätoimintaa, jos henkilö vammansa tai sairautensa takia välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Lisäksi järjestetään päivätoimintaa lähinnä vaikeimmin vammaisille. Päivätoimintaa voidaan järjestää myös uuden sosiaalihuoltolain mukaan osana sosiaalista kuntoutusta.
- Sosiaalihuoltolaki (1302/2014) 17 § Vammaispalvelulaki 8 § Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 2, 35 §

Vaikeavammaisten päivätoiminta

- Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työikäistä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua työtoimintaan, ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Vaikeavammaisten päivätoiminta on aktivoivaa sekä tavoitteellista kodin ulkopuolella järjestettyä toimintaa. Toiminta tukee itsenäisessä elämässä selviytymistä ja edistää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Päivätoiminnan avulla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita kaikkein vaikeimmin vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista. Vaikeavammaisten päivätoimintaa järjestetään omana toimintana osapäivätoimintana sekä ostopalveluina
- Vammaispalvelulaki 8 §

Palvelutarpeen arviointi

- Asiakkaiden toimintakyky ja palveluiden tarve arvioidaan palvelusuunnitelmaa tehtäessä. Uusien asiakkaiden osalta päivätoimintahakemukseen liitteenä tulee olla lääkärintodistus tai muu toimintakyvyn arvio asiakkaan vaikeavammaisuudesta. Päivätoiminnan tarpeen arviointi tulee tehdä aina yhteistyössä. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin tulee perustua asiakkaasta lähtevään tarpeeseen. Päätökset tehdään yleensä toistaiseksi voimassa oleviksi. Asiakkaan tilannetta seurataan ja asiakkaan olosuhteissa tapahtuneet muutokset otetaan huomioon palvelusuunnitelmaa päivitettäessä. Päätöksiä voidaan aina arvioida uudelleen, mikäli asiakkaan toimintakyvyssä, olosuhteissa, lainsäädännössä tai ohjeistuksessa tapahtuu muutoksia.

Myöntämisen perusteet

- Asiakkaan oikeus päivätoimintaan vammaispalvelulakiin nähden ensisijaisen lain nojalla (mielenterveyslaki, sosiaalihuoltolaki, tms.) on aina ensin selvitettävä. Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöntä 16–64-vuotiasta henkilöä, jonka toimintarajoite on niin merkittävä, että se estää häntä osallistumasta sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan. Toimintakyky voi olla voimakkaasti alentunut esimerkiksi aivovamman tai useamman vamman tai sairauden yhteisvaikutuksen seurauksena. Asiakkaan tulee kuitenkin kyetä osallistumaan tavoitteelliseen ryhmätoimintaan ainakin osittain. Asiakkaalla katsotaan olevan edellytyksiä osallistua työtoimintaan, jos osallistuminen on mahdollista esimerkiksi tukihenkilön tai henkilökohtaisen avustajan tukemana. Jos asiakas kykenee esimerkiksi avustajan avustamana osallistumaan työtoimintaan, on työtoiminta ensisijainen toimintamuoto. Vaikeavammaisten päivätoiminnan ei ole tarkoitus toimia korvaavana palveluna henkilölle, joille ei ole kyetty järjestämään työtoimintaa. Mikäli asiakkaan kyky osallistua työtoimintaan on vaikeavammaisuudesta johtuvista syistä vähäinen (muutamia tunteja viikossa), asiakas on oikeutettu päivätoimintaan. Mikäli asiakas kykenee osallistumaan palkkatyöhön, ei hän ole oikeutettu samanaikaisesti päivätoimintaan vaan hänet ohjataan muiden ensisijaisten palvelujen piiriin

Päivätoiminnan järjestäminen

- Päivätoimintaa voidaan järjestää toimintakeskustyyppisissä yksiköissä tai yksilöllisen suunnitelman mukaan muualla toteutettuna. Päivätoimintaa antaviksi yksiköiksi ei katsota puhtaasti hoivapalveluita tai sairaanhoitoa antavien yksiköiden palvelua. Päivätoiminta järjestetään ensisijaisesti Vantaan kaupungin omana toimintana. Erityistilanteissa vammaispalvelut ostaa päivätoimintaa muilta palveluntuottajilta. 20 On suositeltavaa, että asiakas pitää päivätoiminnasta lomaa vähintään neljä (4) viikkoa vuoden aikana, joista yksi (1) viikko jouluna ja kolme (3) viikkoa heinäkuun aikana. Heinäkuussa omassa toiminnassa tapahtuva toiminta on tarkoitettu vain välttämättömään hoitoon niille, joiden hoito ei muulla tavoin järjesty (esimerkiksi asiakas asuu lapsuudenkodissaan ja huoltaja ei saa työstä lomaa ko. aikana)

Päivätoiminnan laajuus

- Päivätoimintaa järjestetään palvelutarpeen arvioinnin pohjalta ja asiakkaan toiveet huomioiden. Asiakkaat osallistuvat päivätoimintaan viitenä päivänä viikossa tai harvemmin. Osallistumisen määrästä sovitaan yksilöllisesti.
- **Päivätoiminnan sisältö:**
- Toimintakeskukset tarjoavat mahdollisimman yksilöllistä, räätälöityä ja tavoitteellista päivätoimintaa, joka tukee vammaista henkilöä itsenäisessä elämässä. Jokaisen asiakkaan kanssa tehdään palvelu- ja tukisuunnitelma sekä yksilökeskeinen elämänsuunnitelma tavoitteineen, joista nousee toimintojen sisällöt. Toiminnassa tuetaan mm. asiakkaiden yhteiskunnallista osallistumista. Toiminta tukee myös arjen hallintaa sekä vahvistaa elämänhallintataitoja. Se voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, retkeilyä, luovaa toimintaa ja sosiaalisten taitojen harjaannuttamista.

Erityishuoltoon kuuluva työllistämistä tukeva toiminta

- Kehitysvammaiselle henkilölle järjestetään osana erityishuoltoa työtoimintaa, jonka tarkoituksena on edistää kehitysvammaisten henkilöiden yhteiskunnallista sopeutumista. Toiminnan tavoitteena on mielekäs tekeminen ja mahdollisuus osallistua yhteisön toimintaan. Työtoiminnassa valmistetaan tuotteita myyntiin tai tehdään esim. kokoomatyötä, tekstiilien valmistusta, avustavia tehtäviä keittiössä, laitoshuollossa tai luovia toimintoja. Asiakkaalla on mahdollisuus osallistua tuottavaan työhön omien voimavarojensa ja taitojensa mukaan. Eläkkeen lisäksi työtoiminnassa olevat henkilöt voivat saada työosuusrahaa. Työtoimintana voidaan järjestää myös ns. avotyötoimintaa, jossa vammaisen henkilö tekee työtä tavallisella työpaikalla. Kyse ei tällöinkään ole työsopimuslain mukaisesta työsuhteesta tehtävästä palkkatyöstä vaan huoltosuhteisesta työtoiminnasta. Työtoimintaan osallistuvat kehitysvammaiset henkilöt maksavat yleensä itse ateriat. Tuetun työtoiminnan tavoitteena on mielekkään työn tekeminen ja yhteisön toimintaan osallistuminen sekä siirtyminen palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille. Vammaisille henkilöille on oma työvalmennuspalvelu, joka etsii yhdessä asiakkaan kanssa hänen osaamistaan ja työkykyään vastaavaa työtä. Palvelu tarjoaa tukea ja työvalmennusta, tavoitteena parantaa ja ylläpitää asiakkaan työelämän taitoja. Työvalmennuksella pyritään tukemaan henkilön työllistymistä pysyvään työsuhteeseen. Palvelu on maksuton niin asiakkaalle kuin työnantajallekin.

Kehitysvammaisten osallisuutta tukeva toiminta

- Kehitysvammaisten osallisuutta edistävän toiminnan asiakkaat ovat laaja-alaista tai kaiken kattavaa tukea tarvitsevia henkilöitä. Toiminnan tavoite on tukea aikuisuutta, omatoimisuutta, osallisuutta ja itsenäisyyttä. Kaikille asiakkaille järjestetään heidän tarpeistaan lähtevää mielekästä toimintaa. Osallisuutta tukevan päiväaikaisen toiminnan tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen sekä itsenäisessä elämässä selviytymisen tukeminen. Päivätoiminnan avulla voidaan myös edistää sosiaalista vuorovaikutusta, joka parantaa elämän laatua ja ennaltaehkäisee psyykkisiä vaikeuksia. Päivätoiminnan tarkoituksena on lisätä vaikeasti vammaisten kontakteja asunnon ulkopuolella, mutta päivätoimintaa on kuitenkin edelleen mahdollista järjestää esimerkiksi palveluasumisyksikön erillisissä tiloissa. Päivätoimintaa järjestetään asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Päivätoiminnassa huomioidaan ja tuetaan asiakkaan yksilöllisiä voimavaroja. Osallisuutta tukevaa toimintaa järjestetään asiakkaan tavoitteiden, toimintakyvyn ja voimavarojen mukaisesti joko kokopäivätoimintana tai osapäiväisenä toimintana. Päivätoimintaa on järjestettävä palvelusuunnitelmaan kirjatun yksilöllisen tarpeen mukaisesti siten, että vaikeavammaisella henkilöllä on mahdollisuus osallistua viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos vaikeavammaisen henkilö kykenee osallistumaan työtoimintaan osa-aikaisesti tai siihen on muu hänestä johtuva syy. On suositeltavaa, että asiakas pitää päivätoiminnasta lomaa vähintään neljä (4) viikkoa vuoden aikana, joista yksi (1) viikko jouluna ja kolme (3) viikkoa heinäkuun aikana. Heinäkuussa omassa toiminnassa tapahtuva toiminta on tarkoitettu vain välttämättömään hoitoon niille, joiden hoito ei muulla tavoin järjesty (esimerkiksi asiakas asuu lapsuudenkodissaan ja huoltaja ei saa työstä lomaa ko. aikana) Toiminta voi olla esimerkiksi multisensorista toimintaa, liikuntaa, retkeilyä ja sosiaalisten taitojen, kommunikaation ja arjen taitojen harjoittelua mahdollistaen asiakkaiden yhteiskunnassa toimimisen. Toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Päivätoimintaan osallistumisesta ei makseta asiakkaalle työosuusrahaa. Päivätoimintaa järjestetään kaupungin omissa yksiköissä ja myös ostopalveluna.

Lähteet

- Vantaan kaupunki – Vammaisten henkilöiden palveluohje
19.8.2019,
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/146783_Vammaisten_henkiloiden_palveluohje_2019_Vantaa.pdf.

